

Odkaz:

Rozsudek Soudního dvora ze dne 7. července 1992, Evropský parlament proti Radě Evropských společenství, věc C-295/90, Recueil 1992, s. I-4193¹

Klíčová slova:

Směrnice 90/366/EHS o právu pobytu pro studenty – Právní základ – Pravomoci Evropského parlamentu

Předmět:

Zrušení směrnice 90/366/EHS o právu pobytu pro studenty

Skutkové okolnosti:

Právní rámec a skutkové okolnosti

1. První návrh směrnice vycházející z čl. 56 odst. 2 a z článku 235 Smlouvy o EHS o právu pobytu pro státní příslušníky členských států, včetně studentů, na území jiného členského státu předložila Komise Radě dne 31. července 1979.

Tento návrh, který Komise stáhla dne 3. května 1989, byl poté nahrazen třemi návrhy směrnic, které se týkaly práva pobytu pro zaměstnance a osoby samostatně výdělečně činné po ukončení činnosti, dále práva pobytu pro studenty a práva pobytu obecně bez dalšího upřesnění (tj. práva pobytu pro osoby, které nespádají do žádné z uvedených kategorií, pro které jsou stanoveny zvláštní předpisy). Návrh týkající se práva pobytu pro studenty, který vychází z článku 7 Smlouvy a který stanoví postup spolupráce s Parlamentem, posloužil jako základ pro směrnici Rady 90/366/EHS ze dne 28. června 1990 o právu pobytu pro studenty (Úř. věst. L 180, s. 30, dále jen „sporná směrnice“).

Parlament vydal k těmto návrhům stanovisko v prvním čtení dne 13. prosince 1989.

Rada dne 21. prosince 1989 přistoupila k přezkoumání, ve světle stanoviska Parlamentu ze dne 13. prosince 1989, všech tří návrhů výše uvedených směrnic, včetně směrnice o právu pobytu pro studenty.

Dopisem ze dne 9. ledna 1990 se odstupující předsedkyně Rady paní Cresson obrátila na předsedu Parlamentu a informovala jej o výsledcích schůze ze dne 21. prosince 1989 v tomto znění:

„Rada dospěla k politické dohodě ve věci těchto návrhů ...a bylo ujednáno, že budou znovu projednány s Evropským parlamentem.

Rada upozorňuje Evropský parlament na skutečnost, že je pro úpravu právních základů, které Komise navrhla pro tři návrhy směrnic, a pro to, aby se ve všech třech případech vycházelo z článku 235 Smlouvy o EHS.“

Ve druhém stanovisku ze dne 13. června 1990 Parlament potvrdil svůj postoj vyjádřený v prosinci 1989, tj. svůj souhlas s právním základem, který Komise pro spornou směrnici navrhla, a to s čl. 7 druhým pododstavcem Smlouvy o EHS, který Parlament považuje za jediný správný právní základ směrnice.

Rada nakonec dne 28. června 1990 spornou směrnici přijala pouze na základě článku 235 Smlouvy o EHS.

Komise projevila nesouhlas se změnami právního základu sporné směrnice a právních základů dalších dvou směrnic o právu pobytu, které Rada provedla. V tiskové zprávě ze dne

¹ Jednací jazyk: francouzština

21. června 1990 místopředseda Parlamentu pan Bangemann zdůraznil, že článek 235 Smlouvy „není podle Komise správným právním základem“ a že se „Komise domnívá, že změna právního základu ohrožuje pravomoci Parlamentu a Komise si vyhrazuje právo použít dostupné právní prostředky“.

Tento postoj Komise byl vyjádřen znovu v dopise místopředsedy Bangemanna předsedovi Rady ze dne 23. července 1990, v tomto znění:

„...Komise nemůže tyto změny akceptovat. Náš postoj je zdůvodněn nejen snahou o zajištění dodržování práva Společenství v této oblasti, ale rovněž snahou o to, aby Evropský parlament nebyl v případě dvou ze tří směrnic připraven o své právo přistoupit ke druhému čtení v rámci postupu spolupráce. Jistě budete pane předsedo souhlasit s tím, že konečný výsledek mohl být odlišný, kdyby Parlament využil práva druhého čtení v rámci postupu spolupráce. Právě z tohoto důvodu se Komise domnívá, že volba nevhodného právního základu v projednávaném případě ohrožuje pravomoci Parlamentu, a Komise si v této oblasti vyhrazuje svá institucionální práva.“

V průběhu schůze konané ve dnech 18. a 19. září 1990 komise Parlamentu pro právní záležitosti a občanská práva, která je příslušná v záležitostech souvisejících s podáním žaloby k Soudnímu dvoru, doporučila předsedovi Parlamentu, aby podal žalobu na neplatnost sporné směrnice.

2. Poslední bod odůvodnění sporné směrnice zdůvodňuje volbu právního základu takto:

„vzhledem k tomu, že Smlouva za účelem přijetí této směrnice nestanoví jiné pravomoci než pravomoci stanovené článkem 235,“

Článek 1 směrnice stanoví:

„Pro upřesnění podmínek usnadňujících výkon práva pobytu a s cílem zajistit přístup k odbornému vzdělání přiznávají členské státy právo pobytu každému studentovi, který je státním příslušníkem členského státu a který nepožívá toto právo na základě jiných právních předpisů Společenství, a rovněž manželce nebo manželovi studenta a nezaopatřeným dětem, pokud student prokáže dotyčnému vnitrostátnímu orgánu prohlášením nebo obdobnými prostředky, které si zvolí a které jsou přinejmenším rovnocenné, že má dostatečné prostředky, aby se nestal během svého pobytu zatížením pro systém sociálního zabezpečení hostitelského členského státu, a za podmínky, že je zapsán do uznaného vzdělávacího zařízení, aby v něm jako hlavní činnost získal odborné vzdělání, a že má v hostitelském členském státě uzavřeno nemocenské pojištění vůči všem rizikům.“

Podle článku 2 směrnice je právo pobytu omezeno na dobu získávání vzdělání a právo pobytu se doloží vydáním dokladu označovaného jako „povolení k pobytu pro státního příslušníka členského státu Společenství“.

Podle článku 6 sporné směrnice členské státy uvedou v účinnost právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí nejpozději do 30. června 1992.

II – Písemné řízení a návrhy účastníků řízení

3. Žaloba Parlamentu byla v kanceláři Soudního dvora zapsána dne 28. září 1990.

Usnesením ze dne 16. ledna 1991 Soudní dvůr umožnil Komisi Evropských společenství, aby podpořila návrhy Parlamentu.

Dvěma usneseními ze dne 27. února 1991 Soudní dvůr umožnil Spojenému království Velké Británie a Severního Irsku a Nizozemskému království, aby podpořily návrhy Rady.

4. *Parlament a vedlejší účastník řízení* dospěli k závěru, že Soudní dvůr by měl:

- zrušit směrnici Rady 90/366/EHS ze dne 28. června 1990 o právu pobytu pro studenty;
- uložit žalované straně náhradu nákladů řízení.

Rada a vedlejší účastníci řízení se domnívají, že Soudní dvůr by měl:

- zamítnout žalobu jako nepodloženou;
- uložit žalobkyni náhradu nákladů řízení.

III - Žalobní důvody a argumenty účastníků řízení

5. Postoj *Parlamentu a vedlejšího účastníka řízení* lze shrnout takto:

a) *K přípustnosti*

S ohledem na podmínky, které Rada přednesla ve své žalobní odpovědi v souvislosti s přípustností žaloby Parlamentu, Parlament ve své žalobní odpovědi upozorňuje, že neexistuje žádný důvod pro to, aby ke stávajícím podmínkám přípustnosti (tak, jak vyplývají z rozsudku ze dne 22. května 1990, *Parlament v. Rada*, C-70/88, Recueil s. I-2041) byla přidána povinnost Parlamentu dokazovat, že došlo ke zjevnému porušení jeho základních pravomocí, aby byla žaloba předložená Parlamentem uznána jako přípustná.

Komise se na druhé straně domnívá, že rozsudek ze dne 22. května 1990 je dostatečně jednoznačný, aby vylučoval veškeré pochybnosti o přípustnosti žaloby, a to jak v souvislosti s předmětem návrhu žaloby, tak v souvislosti s jeho obsahem. Komise dále upozorňuje, že Parlament nemůže být, alespoň v tomto případě, podezříván z toho, že žalobu předložil neoprávněně, jak se Rada zřejmě domnívá, jmenovitě proto, že předložil bezvýznamné nebo zjevně nepodložené argumenty.

Komise dále dodává, že po více než deseti letech snah, které v tomto směru vynaložila, si třech směrnic o právu pobytu velmi cení, což do značné míry vysvětluje, proč Komise nepovažovala za vhodné podat žalobu na neplatnost sporné směrnice ani druhých dvou směrnic.

b) *K věci samé*

Parlament vychází z těchto tří žalobních důvodů:

i) Jako první žalobní důvod Parlament uvádí, že přijetím sporné směrnice na základě článku 235 Smlouvy o EHS namísto čl. 7 druhého pododstavce Smlouvy o EHS Rada nezohlednila pravomoci Parlamentu v rámci legislativního procesu a odepřela mu tak možnost přezkoumat návrh směrnice ve druhém čtení v souladu s podmínkami stanovenými v čl. 149 odst. 2 Smlouvy o EHS (postup spolupráce).

Parlament úvodem upozorňuje, že z textu úprav, které navrhl v prosinci 1989 a v červnu 1990, vyplývá, že v postojích Parlamentu a Rady k základním ustanovením, která měla sporná směrnice obsahovat, byly velmi výrazné rozdíly. Pokud by Rada uplatnila postup spolupráce, byly by uvedené úpravy s větší pravděpodobností Radou přijaty. Podle Parlamentu z toho vyplývá, že tento spor nemá pouze formální dosah.

Parlament se tedy domnívá, že uplatnění postupu konzultace v situaci, kdy měl být uplatněn postup spolupráce, může mít dopad na obsah aktu, a nesprávné použití prvního z uvedených postupů představuje zásadní procesní chybu, která ohrožuje pravomoci Parlamentu.

Parlament dále uplatňuje, že za účelem stanovení správného právního základu sporné směrnice je třeba přezkoumat obsah a cíl této směrnice.

Co se týče jejího cíle, zejména pak usnadnění přístupu k odbornému vzdělání, Parlament se domnívá, že tento jasně vyplývá z její preambule (zejména z bodů 3 a 4 odůvodnění) a z článku 1.

Parlament připomíná, že z ustálené judikatury Soudního dvora vyplývá, že volba právního základu pro určitý akt nemůže záviset výlučně na přesvědčení orgánu, co se týče cíle aktu, ale musí vycházet z objektivních skutečností, které mohou být kontrolovány soudem (viz rozsudek ze dne 26. března 1987, Komise v. Rada, 45/86, Recueil s. 1493). Parlament se domnívá, že v tomto případě by čl. 7 druhý pododstavec Smlouvy o EHS byl dostatečným a přiměřeným právním základem pro spornou směrnici.

Parlament se dále odvolává na rozsudek ze dne 13. července 1983 v případě Forcheri (152/82, Recueil s. 2323), ve kterém Soudní dvůr určil, že přístup k odbornému vzdělání spadá do působnosti Smlouvy, přestože výchovná a vzdělávací politika sama o sobě nepatří mezi oblasti, které na základě Smlouvy podléhají pravomocím orgánů Společenství, a na rozsudek ze dne 13. února 1985 v případě Gravier (293/83, Recueil s. 593), ze kterého zásadní souvislost mezi volným pohybem osob a odborným vzděláním vyplývá ještě jednoznačněji.

Parlament uzavírá, že ve výše uvedených případech Soudní dvůr určil, že překážky v přístupu k odbornému vzdělání, které kladou členské státy na základě státní příslušnosti studenta, který o takové vzdělání žádá, jsou v rozporu s čl. 7 prvním pododstavcem. Zatímco – jak dále uvádí Parlament – cílem sporné směrnice je odstranit veškeré překážky, které brání v přístupu k odbornému vzdělání a které by studentovi zabránily ve studiu v jiném členském státě než v domovském členském státě na základě jeho státní příslušnosti.

Parlament v žalobní odpovědi uvádí, že argument, který uplatňuje Rada, spočívá v tvrzení, že článek 7 nelze uplatnit, dokud student nebyl vpuštěn na území jiného členského státu. Jeho přístup k odbornému vzdělání v tomto členském státě tedy není možný z důvodu jeho státní příslušnosti. Parlament se domnívá, že Soudní dvůr sice neměl příležitost výslovně určit, že přístup k odbornému vzdělání zahrnuje právo vstupu a pobytu, avšak nerozhodl ani opačně. Právo na nediskriminaci a rovné zacházení v souvislosti s odborným vzděláním – dodává Parlament – vyplývá z čl. 7 prvního pododstavce Smlouvy, a proto se nejedná o „nové právo“. Druhý pododstavec téhož článku umožňuje Radě přijmout opatření nezbytná pro usnadnění výkonu tohoto práva.

Parlament na závěr své argumentace k prvnímu žalobnímu důvodu zdůrazňuje, že vzhledem k tomu, že v oblasti působnosti Smlouvy, v tomto případě v souvislosti s přístupem k odbornému vzdělání, existuje diskriminace na základě státní příslušnosti, Rada měla při vypracování sporné směrnice vycházet z čl. 7 druhého pododstavce Smlouvy, a nikoliv z článku 235. V důsledku toho se Parlament domnívá, že by směrnice měla být zrušena a prohlášena za neplatnou z důvodu porušení Smlouvy, protože Rada nedodržela ustanovení článku 235, a dále z důvodu zásadní procesní chyby, protože Rada při přijetí směrnice neuplatnila správný legislativní postup.

Komise se domnívá, že výklad čl. 7 druhého pododstavce Smlouvy, který předložila Rada, ve skutečnosti vede k tomu, že je tento článek zbaven účinnosti.

Komise dodává, že v oblasti odborného vzdělávání, ve které není zatím na základě článku 128 Smlouvy stanovena společná politika, ale pouze spolupráce mezi orgány Společenství a členskými státy, provedení principu nediskriminace nemusí nutně představovat logický následek akce Společenství, protože povaha této akce je omezena. Právě v těchto případech musí být zákaz diskriminace na základě státní příslušnosti sám o sobě předmětem právní

úpravy, pokud tedy čl. 7 druhý pododstavec nemá být mrtvou literou, což by bylo, pokud se jedná o provedení zásadního principu práva Společenství, v naprostém rozporu s metodami výkladu, z nichž vychází judikatura Soudního dvora.

Komise se domnívá, že Soudní dvůr výslovně neodpověděl, a to ani v rozsudku v případě Gravier, ani v pozdějších rozsudcích týkajících se přístupu k odbornému vzdělání, na otázku, zda podmínky přístupu, na které se vztahuje zákaz diskriminace stanovený článkem 7 Smlouvy, zahrnují rovněž právo vstupu a pobytu studentů, kteří jsou státními příslušníky jiného členského státu. Komise nicméně tvrdí, že jak z rozsudku v případě Gravier, tak z pozdějších judikátů, které potvrzují a dále rozvíjejí výklad článků 7 a 128 Smlouvy, vyplývá, že na otázku lze odpovědět kladně.

Komise uplatňuje, že spojitost mezi přístupem k odbornému vzdělání a cílem volného pohybu osob omezuje použitelnost článku 7 Smlouvy na situace, kdy zahraniční student, který je státním příslušníkem členského státu, je již právoplatně usazen v členském státě, ve kterém chce získat odborné vzdělání. Komise se domnívá, že ponechat v tomto kontextu použitelnost článku 7 na uvážení členských států v tom smyslu, že by tyto mohly libovolně stanovovat podmínky vstupu a pobytu na státním území, není slučitelné s cílem volného pohybu osob a svobodné volby místa a členského státu, kde chce student částečně nebo úplně získat odborné vzdělání.

S odkazem na rozsudek v případě Gravier Komise dodává, že členské státy jsou povinny poskytnout studentům, kteří jsou státními příslušníky jiných členských států práva ke vstupu a pobytu, která jsou nezbytná pro výkon svobodné volby odborného vzdělání. Podle Komise mohou být tato omezená práva vstupu a pobytu odvozena od práva na přístup k odbornému vzdělávání bez jakékoliv diskriminace ve smyslu článku 7, který je Soudním dvorem interpretován ve světle článku 128 Smlouvy, který upravuje společnou politiku odborného vzdělání, jejíž hlavní rysy byly postupně stanoveny v rozhodnutích Rady.

Podle Komise může být existence práva na vstup a pobyt zahraničních studentů dokázána ještě jiným způsobem. Jak již Soudní dvůr několikrát uvedl, zákaz diskriminace na základě státní příslušnosti se vztahuje rovněž na nepřímou diskriminaci, která, při použití jiných kritérií než státní příslušnost, vede ke stejnému výsledku. Přestože členské státy již podle článků 7 a 128 nemohou omezovat příliv zahraničních studentů, kteří jsou státními příslušníky jiných členských států, na základě opatření uplatňovaných výlučně na tuto kategorii, například na základě kvót nebo stanovením diskriminační finanční zátěže, mohou dosáhnout stejného výsledku pomocí restriktivní politiky při udělování povolení k pobytu. Proto povinnost přijímat zahraniční studenty, kteří jsou státními příslušníky jiných členských států, k odbornému studiu na zcela stejných principech jako své vlastní státní příslušníky, stanovená výše uvedenými články, musí nutně zahrnovat i povinnost přiznat těmto zahraničním studentům právo vstupu a pobytu; v opačném případě se jedná o nepřímou diskriminaci. Komise v tomto bodě nevidí žádnou odlišnost od opatření, které již Soudní dvůr kritizoval v rozsudku ze dne 27. září 1988, Komise v. Belgie (42/87, Recueil s. 5453) a které omezovalo finance poskytnuté belgickými univerzitami na zahraniční studenty na maximální částku odpovídající 2 % celkového počtu studentů za rok.

V souvislosti s rozsudkem ze dne 21. června 1988, Brown (197/86, Recueil s. 3205), na který se Rada ve své žalobní odpovědi odvolávala, Komise uplatňuje, že je třeba zásadně rozlišovat mezi povolením k pobytu a vyživovacím stipendiem. Popření nebo omezení práva pobytu pro studenty se nevyhnutelně odráží na přístupu k odbornému vzdělání. Naproti tomu vyloučení zahraničních studentů ze systému finančních podpor, které hostitelský stát poskytuje svým vlastním státním příslušníkům, má na přístup ke vzdělání mnohem omezenější vliv. Vzhledem k určující spojitosti mezi právem pobytu a přístupem k odbornému vzdělání se

Komise domnívá, že právo pobytu, na rozdíl od finanční podpory, patří do podmínek přístupu k odbornému vzdělání, které podle rozsudku v případě Gravier spadají do působnosti Smlouvy.

Podle Komise odpověď na otázku, zda vnitrostátní opatření ovlivňující přístup zahraničních studentů k odbornému vzdělání podléhá, nebo nepodléhá principu nediskriminace stanovenému v článku 7 Smlouvy, závisí na tom, zda takové opatření má, nebo nemá přímý účinek na přístup ke vzdělání, a nikoliv, jak tvrdí Rada, na tom, zda se jedná o opatření obecné, nebo specifické povahy.

ii) Ve svém druhém žalobním důvodu Parlament uplatňuje, že tím, že nezdůvodnila volbu článku 235 Smlouvy jako právního základu, zatímco jiný právní základ byl Komisí navržen a Parlamentem schválen dvakrát, Rada neumožnila Parlamentu, aby se seznámil s právním kontextem, ve kterém byla Smlouva uplatňována, a nesplnila tak povinnosti, které Radě ukládá článek 190 Smlouvy, a porušila povinnost vzájemné loajální spolupráce mezi orgány Společenství.

Parlament připomíná, že podle ustálené judikatury Soudního dvora musí akt Společenství za účelem splnění povinnosti odůvodnění, která vyplývá z článku 190 Smlouvy, obsahovat skutkové a právní poznatky, ze kterých orgán Společenství vycházel při přijetí tohoto aktu tak, aby Soudní dvůr akt mohl přezkoumat a aby jak členské státy, tak zúčastněné strany byly obeznámeny s kontextem, ve kterém orgány Společenství Smlouvu použily (viz výše uvedený rozsudek ze dne 26. března 1987, Komise v. Rada, bod 5).

Parlament dále tvrdí, že přestože je v projednávaném případě možné připustit, že právní základ je jasně uveden v preambuli sporné směrnice, volba tohoto právního základu není nijak zdůvodněna. Rada totiž sice ve třetím bodě odůvodnění preambule sporné směrnice připouští, že jakákoliv diskriminace mezi státními příslušníky členských států v souvislosti s přístupem k odbornému vzdělání v rámci Společenství je zakázána na základě článků 128 a 7 Smlouvy, avšak dále se v posledním bodě odůvodnění omezuje na tvrzení, že potřebné pravomoci jsou ve Smlouvě stanoveny pouze v článku 235. Závažnost absence odůvodnění ještě zvyšuje skutečnost, že Komise navrhla jiný právní základ, který by dostal přednost před právním základem, který navrhla Rada, přičemž tento základ Komise zachovala přes námitky Rady a byl dvakrát schválen Parlamentem, protože použití článku 235 je odůvodněné výlučně v případě, kdy žádné jiné ustanovení Smlouvy neudělí orgánu Společenství pravomoc potřebnou pro přijetí dotyčného aktu. Parlament dodává, že skutečnost, že Rada obvykle použila článek 235 jako právního základu nezdůvodňuje, v tomto případě neospravedlňuje porušení této povinnosti.

S odvoláním na znění výše uvedeného rozsudku ze dne 22. května 1990, Parlament v. Rada, se Parlament domnívá, že za účelem zachování svých pravomocí je třeba dokázat, že Rada byla v projednávaném případě povinna odůvodnit volbu článku 235 jako právního základu, protože z judikatury Soudního dvora mohl být odvozen jiný právní základ, stanovující vyšší míru účasti Parlamentu v procesu rozhodování, přičemž takový právní základ navrhly další dva orgány.

Podle Parlamentu Soudní dvůr v tomto rozsudku zdůraznil zásadní zájem na zachování a respektování rovnováhy mezi orgány Společenství, která byla stanovena Smlouvami, a dále zdůraznil svou vlastní povinnost zajistit plné uplatňování relevantních ustanovení Smlouvy, zejména článku 190. Ve věci volby právního základu pro normativní akt vyplývá zájem Parlamentu z úlohy, kterou mu Smlouva přidělila v rámci legislativního procesu. V projednávaném případě Rada tento zájem dokonce uznala ve svém dopise ze dne 9. ledna 1990, ve kterém byl Parlament upozorněn na snahu Rady změnit právní základ navrhovaný

Komisi a použit jako právní základ článek 235 namísto článku 7 Smlouvy. Nicméně volba článku 235 nebyla zdůvodněna ani v tomto dopise, ani v konečném znění sporné směrnice.

Parlament dále upozorňuje, že jako orgán Společenství je zjevně zainteresován v otázce volby právního základu legislativního aktu. To znamená, že musí být obeznámen s odůvodněním přijatého rozhodnutí, aby mohl bránit své institucionální pravomoci, v tomto případě prostřednictvím žaloby na neplatnost. V této souvislosti Parlament dodává, že přestože se účastnil přípravy aktu, nebyl nikdy informován o důvodech, které Radu vedly ke změně právního základu sporné směrnice. Parlament se domnívá, že jeho postavení není proto srovnatelné s členským státem, který úzce spolupracoval na přípravě rozhodnutí, a byl tak obeznámen s úvahami orgánu, který napadané rozhodnutí přijal.

Parlament dodává, že otázka dostatečnosti zdůvodnění rozhodnutí, které má právní následky, jako je volba právního základu, musí být posuzována s ohledem na znění rozhodnutí, na jeho kontext a na právní předpisy, které se vztahují na dotýčnou oblast. V projednávaném případě není ani ve znění sporné směrnice, ani v její preambuli zdůvodněno, proč článek 7 Smlouvy nemohl sloužit jako vhodný právní základ.

Podle Parlamentu ani ve skutkovém kontextu projednávaného případu nic neodůvodňovalo volbu článku 235 spíše než článku 7. Co se týče souboru právních předpisů pro tuto oblast, pokud bylo použito článku 235 jako právního rámce pouhým „krajním řešením“ a pokud druhé dvě instituce považovaly článek 7 za vhodný právní základ, Rada měla volbu článku 235 řádně zdůvodnit. Tím, že svou volbu nezdůvodnila, jednala Rada tak, jako by volba právního základu závisela pouze na jejím přesvědčení (tajném) o cíli sporné směrnice.

Parlament konečně upozorňuje, že zpravidla platí, že lepší zdůvodnění právního základu v případě pochyb nebo v případě neshod mezi orgány v souvislosti s volbou právního základu by zamezilo sporům tohoto typu a bezpochyby by omezilo případy, kdy orgány Společenství musí pro vyjasnění nejasných bodů využít soudní cesty.

iii) Ve svém třetím a posledním žalobním důvodu Parlament podpůrně uplatňuje (za předpokladu, že by Soudní dvůr právní rámec zvolený Radou považoval za správný a konzultaci Parlamentu za správný postup), že tím, že nijak nezdůvodnila své rozhodnutí nezohlednit změny, které navrhoval Parlament (až na dvě méně významné výjimky), Rada nesplnila povinnost, kterou jí ukládá článek 190 Smlouvy, ani vzájemnou povinnost loajální spolupráce mezi orgány Společenství.

Parlament zdůrazňuje, že interinstitucionální dohody a reformy smluv sice rozšířily možnosti účasti Parlamentu v legislativním procesu, avšak neobjasnily povinnosti Rady poté, kdy tato obdrží stanovisko Parlamentu v rámci prostého postupu konzultace. Na rozdíl od Parlamentu, jehož diskuze jsou veřejně přístupné, pokud Parlament dvoutřetinovou většinou hlasů nerozhodne jinak (viz článek 81 jednacího řádu Parlamentu), jsou jednání Rady neveřejná, pokud Rada jednohlasně nerozhodne jinak (viz článek 3 vnitřního řádu Rady). Pokud Rada Parlamentu nesdělí žádné důvody, které ji vedly k zamítnutí změn navržených Parlamentem, Parlament nemá jinou možnost, než se odvolat na znění aktu zveřejněné v Úředním věstníku Evropských společenství.

Parlament se domnívá, že jeho účast na výkonu legislativní pravomoci nekončí v okamžiku, kdy vydá stanovisko k návrhu Komise, který mu Rada předložila. Kontrolní pravomoci, které Parlamentu přísluší na základě článku 137 Smlouvy, by totiž nebyly úplné ani účinné, pokud by nezahrnovaly rovněž právo seznámit se s důvody, které Radu vedly k rozhodnutí nezohledňovat Parlamentem navrhované změny, a toto právo má zásadní význam při plnění poslání Parlamentu, které do jisté míry spočívá v politické kontrole činnosti Rady a které

Soudní dvůr uznal v rozsudku ze dne 22. května 1985, *Parlament v. Rada* (13/85, Recueil s. 1513).

Podle Parlamentu je princip demokratické spoluúčasti v legislativním procesu, pokud jde o přijetí nebo zamítnutí (Radou) Parlamentem navrhovaných změn, do právní formy převeden právě v podobě povinnosti zdůvodňovat rozhodnutí, která je stanovena v článku 190 Smlouvy.

Parlament se domnívá, že v rámci legislativního procesu má postavení institucionálního účastníka, stejně jako členské státy, Komise a Rada. Všichni ostatní institucionální účastníci se mohou seznámit s důvody, které Radu vedly k zamítnutí Parlamentem navrhovaných změn, s výjimkou prvního z uvedených účastníků, tj. samotného Parlamentu, protože všechny členské státy jsou zastoupeny v Radě a v Komisi a pravidelně se účastní schůzí Rady. Zájem Parlamentu na tom, aby byl plně seznámen s úvahami Rady, včetně důvodů, které Radu vedly k zamítnutí změn, které Parlament navrhl, je tím větší, že Parlament je často vyzván, aby vydal stanovisko k návrhům změn těchto legislativních opatření.

Parlament dodává, že v případě, že by Soudní dvůr rozhodl o zrušení sporné směrnice poté, co by na základě vnitrostátních předpisů zavedených členskými státy za účelem zajištění souladu s touto směrnicí vznikla práva, bylo by třeba, aby Soudní dvůr posoudil, zda je nutné, na základě výjimky, omezit účinky rozsudku v čase.

V této souvislosti Komise, která rovněž podporuje návrh žalobkyně týkající se omezení účinků neplatnosti, vyzývá Soudní dvůr, aby přezkoumal všechny možnosti, jak zamezit přerušení kontinuity od okamžiku, kdy by sporná směrnice byla zrušena, do doby, kdy by mohla být přijata jiná směrnice, která by nahradila podstatná ustanovení zrušené směrnice. Komise dále uvádí, že by bylo zvlášť žádoucí, aby byl v projednávaném případě uplatněn prostředek, který Soudní dvůr uplatňuje při rušení nařízení a jehož prostřednictvím jsou účinky těchto nařízení uchovány v platnosti až do jejich nahrazení, přičemž se nezdá, že by proti tomuto řešení stály významnější překážky, alespoň ne v případě ustanovení směrnice, na jejichž základě vznikají práva jednotlivcům.

6. Argumenty *Rady a vedlejších účastníků řízení*, kteří Radu podporovali, lze shrnout takto:

a) *K přípustnosti*

Pokud jde o přípustnost žaloby, Rada ponechá řešení na úvaze Soudního dvora. Rada nicméně zdůrazňuje, že přestože Soudní dvůr ve výše uvedeném rozsudku ze dne 22. května 1990, *Parlament v. Rada*, Parlamentu přiznal „omezené“ právo podat žalobu na neplatnost, je třeba přezkoumat přípustnost každé jednotlivé žaloby podané Parlamentem tak, aby bylo možné určit, zda skutečně byly porušeny pravomoci Parlamentu. Podle Rady je na Parlamentu, aby pro každý z žalobních důvodů dokázal, že existuje evidentní důkaz porušení jeho pravomocí, a to ještě než bude přezkoumáno meritum žalobního důvodu. Rada dále dodává, že Parlament může vždy trvat na tom, aby byl určitý akt přijat na základě článku Smlouvy, který stanoví postup spolupráce, což by vyžadovalo přezkoumání základu věci. Pokud nemá být právo Parlamentu podat žalobu změněno na právo požadovat, aby akty Rady byly vždy přezkoumány Soudním dvorem, Rada se domnívá, že proto, aby žaloba podaná Parlamentem byla přípustná, musí Parlament dokázat, že došlo ke „zjevnému“ porušení jeho „základních“ pravomocí.

Podle Rady je třeba připomenout, že „všechny“ žalobní důvody předložené Parlamentem musí podporovat tvrzení, že byly poškozeny pravomoci Parlamentu. Pokud některý žalobní důvod toto kritérium nespĺňuje, je třeba jej zamítnout. V opačném případě může pozvolně nastat situace, kdy právo Parlamentu podávat žaloby překročí rámec stanovený Soudním dvorem.

Vláda Spojeného království na úvod připomíná, že Soudní dvůr ve svém rozsudku ze dne 27. září 1988, *Parlament v. Rada*, bod 27 (302/87, Recueil s. 5615) určil, že zatímco čl. 173 první pododstavec uděluje všem členským státům právo podat žalobu na neplatnost aktu, které jsou zmíněny v rozsudku, článek 155 Smlouvy činí Komisi zvláště odpovědnou za to, aby dbala na respektování pravomocí Parlamentu a v případě potřeby za tímto účelem podávala žaloby na neplatnost.

Vláda Spojeného království poté odkazuje na výše uvedený rozsudek ze dne 22. května 1990 (C-70/88), ve kterém Soudní dvůr znovu potvrdil, že Parlament nemohl podat žalobu na neplatnost na základě ustanovení článku 173 Smlouvy o EHS nebo na základě ustanovení článku 146 Smlouvy o ESAE, jejichž znění je totožné (bod 12 až 14). Vláda Spojeného království dále uvádí, že Soudní dvůr nicméně dospěl k závěru, že vzhledem ke zvláštním okolnostem tohoto případu nebylo možné použít žádný z prostředků, které by umožňovaly dohlížet na zachování rovnováhy mezi orgány Společenství, a které byly navrhovány v případě 302/87. Komise zejména nesouhlasila s výkladem Smlouvy, který předložil Parlament v případě C-70/88. Od Komise již tedy nebylo možné očekávat, že bude chránit pravomoci Parlamentu podáním žaloby na neplatnost, kterou považovala za nepodloženou. Vzhledem k výjimečným okolnostem a k povinnosti Soudního dvora dohlížet na dodržování práva při výkladu a uplatňování smluv Společenství měl Parlament právo podat žalobu (viz rozsudek ze dne 22. května 1990, body 19, 23 a 27).

Podle vlády Spojeného království se případy 302/87 a C-70/88 významně liší pouze v tom, že v posledním z uvedených případů Komise vyjádřila své námitky vůči právnímu postoji, který zaujal Parlament v rámci žaloby na neplatnost, kterou podal proti Radě. Právě toto poslední hledisko vedlo Soudní dvůr k poznámce, že Komise nemohla plnit svou povinnost spočívající v ochraně pravomocí Parlamentu vzhledem k tomu, že nesouhlasila s jeho právním stanoviskem.

Vláda Spojeného království dodává, že v případě jako 302/87, ve kterém Komise souhlasila s právním postojem Parlamentu, by žaloba Parlamentu na neplatnost aktu Rady byla nepřijatelná. Z uvedeného vyplývá, že i tato žaloba je nepřijatelná, protože situace je stejná jako v případě 302/87. Komise postoj Parlamentu nejenže nepopřela, ale dokonce zasáhla na podporu tohoto postoje. V takovém případě rovnováha mezi orgány stanovená Smlouvou brání Parlamentu, aby se odvolával na pravomoc, kterou může vykonávat výlučně Komise nebo členský stát.

Vláda Spojeného království se domnívá, že pokud se Komise domnívala, že je třeba zpochybnit právní základ sporné směrnice před Soudním dvorem, mohla podat za tímto účelem žalobu. Pokud to Komise neudělala, Parlament mohl podat žalobu proti Komisi na základě článku 175 Smlouvy o EHS. Povinnost loajální spolupráce, která Komisi přísluší ve vztahu k ostatním orgánům Společenství, v tomto případě k Parlamentu, na základě článku 5 Smlouvy o EHS, by Komisi přiměla k tomu, aby své úmysly a záměry včas sdělila Parlamentu. Parlament na druhé straně disponuje prostředky, kterými může Komisi „vnutit“ své stanovisko (viz zejména články 140 a 144 Smlouvy o EHS).

Vláda Spojeného království na závěr uvádí, že Parlament může podat žalobu pouze v případech, kdy Komise nemůže podpořit stanovisko Parlamentu v otázce jeho pravomocí. V ostatních případech je na Komisi, která jedná ve spolupráci s Parlamentem, aby určila, zda je nutné a vhodné za účelem ochrany pravomocí Parlamentu podat žalobu. Považovat žalobu Parlamentu v projednávaném případě za přípustnou by znamenalo změnit výjimečnou pravomoc uznanou Soudním dvorem v případě C-70/88 (výjimečně udělená pravomoc vycházející z nutnosti) na běžnou pravomoc Parlamentu, kterou by bylo možné vykonávat současně s pravomocí Komise ve všech případech, kdy se Parlament domnívá, že byly

poškozeny jeho pravomoci. Vláda Spojeného království se domnívá, že takový závěr přesahuje požadavky na svrchovanost práva a znamenal by reorganizaci jurisdikčního systému Smlouvy.

b) K věci samé

i) V souvislosti s prvním žalobním důvodem, který žalobkyně předložila, Rada uplatňuje, že otázku, která v projednávaném případě vyvstala, je možné formulovat takto: Je hlavním cílem sporné směrnice ukončení diskriminace na základě státní příslušnosti? Pokud ano, je třeba vycházet z článku 7. Pokud se však jedná o jiné opatření, než je zákaz diskriminace, mohla by Rada tuto směrnici přijmout pouze na základě článku 235, protože Smlouva neobsahuje zvláštní ustanovení o volném pohybu studentů, kteří nejsou ekonomicky aktivní (produktivní).

Podle Rady nelze právo pobytu v určité zemi oddělit od statusu státního příslušníka této země. Podle principů mezinárodního práva je členský stát povinen osobě, která je státním příslušníkem tohoto státu, umožnit vstup a pobyt na svém území. Tento princip přináší prospěch pouze státním příslušníkům, protože osoby, které nejsou státními příslušníky, nespĺňují nevyhnutelnou podmínku, kterou je státní občanství.

Rada dodává, že tato skutečnost však nemůže být kvalifikována jako diskriminace osob, které nejsou státními příslušníky. Osoby, které nejsou státními příslušníky, prostě jen nespĺňují podmínku, která automaticky zaručuje právo pobytu. V důsledku toho se nenachází ve stejné situaci jako státní příslušníci a nemůže tedy s nimi být zacházeno jako se státními příslušníky.

Podle Rady mohou členské státy na základě tohoto principu mezinárodního práva vyhostit osoby, které nejsou státními příslušníky, nebo kontrolovat jejich vstup a pobyt na státním území na základě podmínek, které souvisejí například s trestním rejstříkem nebo s dostatečnými finančními prostředky. Skutečnost, že členský stát může vyhostit státní příslušníky jiného členského státu nebo klást podmínky pro jejich pobyt, zatímco na své vlastní státní příslušníky tento postup uplatnit nemůže, ještě „sama o sobě“ nepředstavuje diskriminaci ve smyslu článku 7 Smlouvy.

Na rozdíl od tvrzení Parlamentu uvedených v žalobní odpovědi (kterými Parlament zpochybňuje relevanci těchto závěrů v projednávaném případě) Rada uvádí, že generální advokát Lenz ve svém stanovisku k rozsudku ze dne 17. dubna 1986, Reed (59/85, Recueil s. 1283) potvrdil, že v souvislosti s právem pobytu nelze hovořit o právu na stejné zacházení, jakého se dostává státním příslušníkům, a že z tohoto hlediska se zdá logičtější přiznat zúčastněným osobám „autonomní práva“.

Rada uvádí, že Soudní dvůr nikdy neurčil, že státní příslušník členského státu Společenství má právo na vstup a pobyt na území jakéhokoliv jiného členského státu pouze na základě skutečnosti, že v tomto státě chce získat odborné vzdělání. Rada připouští, že podmínky přístupu k odbornému vzdělání spadají do působnosti článku 7 Smlouvy, jak potvrzuje judikatura Soudního dvora, zejména výše uvedený rozsudek v případě Gravier. Nicméně se domnívá, že ani z ustanovení Smlouvy, ani z judikatury Soudního dvora nelze odvodit závěr, že pojem „podmínky přístupu“ zahrnuje všechny možnosti, které má student v souvislosti se studiem v hostitelském členském státě.

Rada rovněž poznamenává, že otázka přijetí cizího státního příslušníka k pobytu na území členského státu za prvé spadá do oblasti imigrační politiky dotyčného členského státu a v projednávaném případě i do oblasti vzdělávací politiky. Obě politiky samozřejmě musejí být organizovány v souladu s ustanoveními Smlouvy, avšak samy o sobě nepodléhají pravomoci orgánů Společenství. V oblasti pobytu existují zvláštní ustanovení pro zaměstnance (článek 48) a osoby samostatně výdělečně činné (články 52 a 57). Ustanovení čl.

48 odst. 3 a článek 56 nicméně přiznávají možnost zvláštních opatření vůči cizím státním příslušníkům, a to i v těchto případech.

Rada si nicméně nedokáže představit, že by právo pobytu, které je základním právem s velmi širokým dosahem, mohlo být považováno za rovnocenné podmínce přístupu k odbornému vzdělání, a tedy za náležející do působnosti článku 7 Smlouvy, zatímco právo na studijní stipendium, které je specifické a jehož dosah je omezen, takovou podmínku nepředstavuje, a nespadá tedy do působnosti uvedeného článku. Rada se domnívá, že obě práva společně umožňují zahraničnímu studentovi plně využít přístupu k odbornému vzdělání. Jak již Soudní dvůr určil, spojení „podmínky přístupu k odbornému vzdělání“ nezahrnuje všechna vnitrostátní opatření, která mají tento přístup usnadňovat.

Rada se domnívá, že z toho důvodu, aby studenti, kteří chtějí získat odborné vzdělání, mohli pobývat na území členského státu, jehož nejsou státními příslušníky, nejde o to odstranit diskriminaci namířenou proti těmto studentům, ale udělit jim právo, které generální advokát Lenz nazval „autonomním právem“, tj. vytvořit pro ně zvláštní právo. Právě tento cíl sledovala Rada při přijetí sporné směrnice, což jasně dokládá i její znění.

Stručně řečeno, předmětem právního předpisu Rady bylo usnadnění přístupu k odbornému vzdělání, nikoliv odstranění diskriminace. Cílem sporné směrnice je totiž vytvoření práva pro studenty z členských států Společenství na úrovni Společenství.

Rada dále uplatňuje, že tvrzení Parlamentu, že cílem sporné směrnice je odstranit veškeré překážky v přístupu k odbornému vzdělávání, které by studentovi bránily ve studiu v jiném členském státě než v jeho domovském členském státě a které vyplývají z jeho státní příslušnosti, je zjevně mylné, protože je zřejmé, že se směrnice týká výlučně práva pobytu a v žádném případě nemá mít účinek na takové překážky, jako je nedostatek finančních prostředků.

Rada tvrdí, že se ve dvou prvních bodech odůvodnění sporné směrnice odvolala na volný pohyb osob, který je základním předpokladem realizace společného vnitřního trhu, právě proto, že se jedná o základní cíl směrnice.

Ve třetím bodě odůvodnění směrnice Rada připomíná, že jak vyplývá z judikatury Soudního dvora, v souvislosti s přístupem k odbornému vzdělání nesmí existovat žádná diskriminace.

To však neznamená, že se Rada domnívá, že právo pobytu je podmínkou přístupu k odbornému vzdělání ve smyslu výše uvedené judikatury Soudního dvora.

Čtvrtý bod odůvodnění, který do znění směrnice zařadila Rada a který nebyl uveden v návrhu Komise, totiž podle Rady dokazuje, že Rada rozlišuje mezi zákazem diskriminace a obecnými opatřeními na podporu odborného vzdělávání.

V souvislosti se sedmým bodem odůvodnění Rada uplatňuje, že tento bod se vztahuje pouze na administrativní opatření přijatá členskými státy za účelem provedení směrnice. Může se zde jednat pouze o nediskriminaci mezi cizími státními příslušníky, protože členské státy nepřijímají zvláštní opatření týkající se pobytu svých vlastních státních příslušníků.

V předposledním žalobním důvodu sporné směrnice Rada zdůrazňuje, že cílem směrnice je vytvořit nové právo, a současně uvádí, že směrnice se nevztahuje na studenty, kteří již práva pobytu požívají, protože jsou nebo byli zaměstnanci nebo jsou členy rodiny migrujícího zaměstnance.

Podle Rady článek 1 směrnice potvrzuje její postoj. Článek neupozorňuje na diskriminaci, kterou je třeba odstranit, avšak ukládá členským státům povinnost poskytnout studentům právo pobytu za účelem „usnadnění přístupu k odbornému vzdělání“. Vzhledem k tomu, že se

jedná o volný pohyb studentů, právo pobytu je jim uděleno za účelem usnadnění studia, které je důvodem, proč se studenti chtějí přemístit do jiného členského státu. Avšak to neznamená, že se Rada domnívá, že skutečnost, že studenti neměli právo pobytu, byla projevem diskriminace namířené proti těmto studentům.

Rada na závěr upozorňuje, že znění sporné směrnice je zcela v souladu s jejím cílem, kterým je vytvoření nového práva pobytu ve prospěch určitých osob, které takového práva nepožívaly v době jejího přijetí, a dále stanovení předpisů pro výkon tohoto práva. Vzhledem k tomu, že se jedná o opatření nezbytné pro zajištění volného pohybu studentů za účelem jejich účasti v odborných vzdělávacích programech (tj. jde o jeden z cílů Smlouvy) a vzhledem k tomu, že neexistují zvláštní ustanovení, která stanoví takové opatření, podmínky pro použití článku 235 byly splněny.

Vláda Spojeného království úvodem připomíná, že za účelem stanovení vhodného právního základu pro akt Společenství je třeba přezkoumat obsah a cíle tohoto aktu (viz rozsudek ze dne 23. února 1988, Spojené království v. Rada, 68/86, Recueil s. 885).

Podle vlády Spojeného království lze obsah sporné směrnice jasně určit. Uděluje právo pobytu studentům, kteří se účastní odborných vzdělávacích programů.

Cíle směrnice jsou jasně uvedeny ve znění směrnice a potvrzeny v preambuli směrnice.

V této souvislosti vláda Spojeného království tvrdí, že čl. 7 druhý pododstavec Smlouvy neposkytuje vhodný právní základ pro akt určený k udělení práva volného pohybu a pobytu v členských státech. Článek 7 Smlouvy totiž zakazuje diskriminaci na základě státní příslušnosti, avšak neobsahuje žádné ustanovení o právu volného pohybu nebo pobytu. Tento článek je výslovně použitelný s výhradou „zvláštních ustanovení“ Smlouvy (jako jsou například články 48, 52 a 59) a tato ustanovení se týkají především volného pohybu a pobytu a logicky vyplývají z rovnosti zacházení při výkonu ekonomických činností a otázek, které s nimi souvisejí. Z uvedeného vyplývá, že z článku 7 nelze odvodit žádné právo volného pohybu nebo pobytu a že tato práva mohou vyplývat výlučně ze zvláštních ustanovení, jako jsou výše uvedená ustanovení, nebo z legislativní pravomoci Společenství na základě článku 235 Smlouvy.

Vláda Spojeného království rovněž uplatňuje, že tvrzení, že právo volného pohybu je specifické právo založené na výslovných ustanoveních Smlouvy nezávisle na zákazu diskriminace, je podpořeno stanoviskem generálního advokáta Lenze v případě Reed.

Podle vlády Spojeného království rozsudek vyneseny v případě Gravier nepotvrzuje existenci práva pobytu studentů. Vláda Spojeného království odkazuje zvláště na bod 24 rozsudku, který podle jejího názoru potvrzuje postoj, který v projednávaném případě zaujala a podle kterého má zákaz diskriminace usnadnit výkon práva volného pohybu a pobytu. Avšak potvrzení obsažené v uvedeném bodě nepodporuje tvrzení Komise, že právo pobytu může být odvozeno od práva na rovné zacházení nebo že se na něm může zakládat. Podle vlády Spojeného království argumentace Komise porušuje systém uspořádání Smlouvy a činí velkou část obsahu článků 48 až 66 nadbytečnou.

Vláda Spojeného království se domnívá, že její postoj je mimo jiné podpořen rozsudkem ze dne 2. února 1989, Cowan (186/87, Recueil s. 195), zejména pak bodem 17 tohoto rozsudku.

Vláda Spojeného království z toho vyvozuje, že systém uspořádání Smlouvy stanoví záruku rovného zacházení, která je logickým důsledkem práva na volný pohyb a pobyt. Smlouva nestanoví právo volného pohybu a pobytu, které by představovalo logický důsledek práva na rovné zacházení.

Vláda Spojeného království dále poznamenává, že výše uvedený argument Komise navíc není v souladu s rozsudky ze dne 21. června 1988, Brown (viz výše) a Lair (39/86, Recueil s. 3161).

Vláda Spojeného království se domnívá, že ve výše uvedeném rozsudku ze dne 21. června 1988, Brown, Soudní dvůr rozhodl, že článek 7 Smlouvy se nevztahuje na studijní stipendia vyplácená členskými státy v souvislosti s odborným vzděláváním. Na druhou stranu ve výše uvedeném rozsudku ze stejného dne, v případě Lair, Soudní dvůr rozhodl, že osoba, která si ponechala status zaměstnance a zároveň studovala ve studijním programu za účelem nabytí odborného vzdělání, má na základě čl. 7 odst. 2 nařízení Rady č. 1612/68 (EHS) ze dne 15. října 1968 o volném pohybu zaměstnanců uvnitř Společenství (Úř. věst. L 257, s. 2) právo požadovat toto stipendium jako „sociální výhodu“.

Podle vlády Spojeného království je mezi těmito dvěma situacemi jasný a zřetelný rozdíl. V druhém případě skutečnost, že osoba měla původně status zaměstnance a ponechala si jej, dokazuje, že vykonávala právo volného pohybu a pobytu v členském státě na základě článku 48 Smlouvy a v důsledku toho měla právo na rovné zacházení v souvislosti s dotyčným stipendiem. Naproti tomu rozsudek vyneseny Soudním dvorem v případě Brown, podle kterého se na stipendium nevztahuje zákaz diskriminace stanovený v článku 7 Smlouvy a nemůže o něj tedy žádat osoba, která nemá status zaměstnance, bezpochyby implikuje, že taková osoba nepoživá na základě článku 7 stejného práva na pobyt, jako je právo, které náleží pracovníkům na základě článku 48.

Vláda Spojeného království z toho odvozuje, že takové právo pobytu nevyplývá z článku 7 Smlouvy. A ani směrnice, jejímž cílem je takové právo pobytu stanovit, nemůže vycházet z článku 7. Právo pobytu studentů, kteří studují v odborném vzdělávacím programu, vyplývá z vnitrostátních předpisů provádějících spornou směrnici, která může vycházet výlučně z článku 235 Smlouvy.

Vláda Spojeného království dodává, že pokud by článek 7 stanovil nebo poskytoval právní základ pro nařízení Rady, která stanoví právo volného pohybu a pobytu, zcela jistě by stanovil i výjimky zdůvodněné ochranou veřejného pořádku, bezpečnosti a zdraví. Tyto výjimky jsou pro zaměstnance a osoby samostatně výdělečně činné stanoveny v čl. 48 odst. 3 a v člancích 56 a 66. Právní úprava určená k zajištění účinnosti těchto ustanovení (směrnice Rady 64/221/EHS ze dne 25. února 1964 o koordinaci zvláštních opatření týkajících se pohybu a pobytu cizích státních příslušníků, která byla přijata z důvodů veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti nebo veřejného zdraví, Úř. věst. 56, 1964, s. 850) je *mutatis mutandis* obsažena ve sporné směrnici. Pokud by článek 7 měl dosah, který mu přisuzují Parlament a Komise, zcela jistě by obsahoval výslovná ustanovení upravující použití obdobných výjimek. Absence takových ustanovení svědčí proti výkladu článku 7, podle kterého tento článek buď přímo stanoví právo pohybu a pobytu, nebo poskytuje právní základ pro sekundární právní úpravu, která taková práva stanoví.

Spojené království uzavírá, že článek 7, který zakazuje veškerou diskriminaci na základě státní příslušnosti, nemůže poskytnout právní základ pro směrnici, která se týká výlučně vytvoření práva pohybu a pobytu pro studenty, kteří se účastní odborně vzdělávacího studijního programu. Vzhledem k tomu, že žádný jiný článek Smlouvy neposkytuje vhodný právní základ a že směrnice je nezbytným opatřením pro realizaci jednoho z cílů Společenství v oblasti fungování společného trhu, je správným právním základem článek 235.

Nizozemská vláda poznamenává, že nelze popřít, že udělení práva pobytu přispívá k usnadnění přístupu k odbornému vzdělání v hostitelském členském státě. Tento druhý následek udělení práva pobytu, na který je rovněž odkazováno v článku 1 sporné směrnice, nicméně neznamená, že prvořadým cílem směrnice je usnadnění přístupu k odbornému

vzdělání. Z tohoto hlediska je postoj Parlamentu a Komise k domnělému cíli sporné směrnice (tj. odstranění diskriminace na základě státní příslušnosti, která vyplývá z omezení, která členské státy stanovily v souvislosti s udělováním práva pobytu studentům) neobhajitelný.

Nizozemská vláda rovněž uplatňuje, že v rozsudku Gravier se Soudní dvůr nevyslovil k právu studentů pobývat v jiných členských státech za účelem nabývání odborného vzdělání.

Nic v rozsudku Gravier nenasvědčuje tomu, že by se Soudní dvůr v rámci svých vyjádření k rovnému přístupu ke vzdělání vyjádřil, byť implicitně, k právu pobytu, které domněle vyplývá z tohoto práva na přístup ke vzdělání. Podle nizozemské vlády nebylo právo pobytu v případě Gravier projednáváno. Nizozemská vláda se nedomnívá, že by z tohoto rozsudku bylo možné odvodit sebemenší důkaz pro tvrzení, že v rámci výkladu článku 7 Soudní dvůr potvrdil existenci práva pobytu pro studenty na základě Smlouvy.

Nizozemská vláda se dále domnívá, že je třeba stanovit právo pobytu ve prospěch státních příslušníků členských států Společenství, kterým takové právo dosud nebylo uděleno na základě primárního práva ani sekundárního práva Společenství. V tomto kontextu je správným právním základem článek 235.

Nizozemská vláda se domnívá, že vzhledem k tomu, že státní příslušníci členských států, kteří nejsou ekonomicky aktivní (výdělečně činní), nemohou nárokovat právo pobytu na základě práva Společenství, článek 7 nemohl sloužit jako právní základ sporné směrnice. V této souvislosti poznamenává, že článek 7 zakazuje veškerou diskriminaci na základě státní příslušnosti „v oblasti působnosti této Smlouvy“. Princip nediskriminace musí tedy být považován za obecný princip, který lze nezávisle uplatňovat pouze v situacích, na které se vztahuje právo Společenství, avšak pro které Smlouva nestanoví specifická pravidla proti diskriminaci (viz rozsudek ze dne 7. března 1991, Maggi, bod 12, C-10/90, Recueil s. I-1119).

Nizozemská vláda tvrdí, že vzhledem k tomu, že zákaz diskriminace stanovený článkem 7 má doplňkovou povahu, nemůže sloužit jako nezávislý základ pro obecně platná rozhodnutí orgánů Společenství. Pokud je nizozemské vládě známo, neexistuje žádný příklad takového uplatnění tohoto ustanovení v praxi. Skutečnost, že čl. 7 druhý pododstavec stanoví doplňkové právní úpravy za účelem zákazu diskriminace na základě státní příslušnosti, spíše dává podnět k úvaze, že speciální zaváděcí opatření určená k usnadnění použití principu nediskriminace jsou sice potřebná, avšak jejich potřeba se zatím v praxi neprojevila.

Nizozemská vláda tvrdí, že na základě obecného principu mezinárodního práva státní příslušníci určitého státu požívají „přirozeného“ práva na vstup na území tohoto státu. Rozsudek Soudního dvora ze dne 4. prosince 1974, Van Duyn (41/74, Recueil s. 1337) rovněž odkazuje na tento princip, zejména pak v bodě 22. Nicméně státním příslušníkům jiných států je třeba za účelem vstupu na území tohoto státu výslovně udělit právo pobytu. V případě státních příslušníků členských zemí toto platí nejen na základě Smlouvy, ale i na základě sekundárního práva Společenství.

V důsledku toho se nizozemská vláda domnívá, že existence tohoto práva vstupu na území vlastního státu dokazuje, že princip nediskriminace nemůže, alespoň ne sám o sobě, sloužit rovněž jako základ pro obdobné právo pobytu pro státní příslušníky jiných členských zemí Společenství, pokud neexistuje výslovné ustanovení.

Nizozemská vláda z toho vyvozuje, že Rada správně použila jako základ pro spornou směrnici článek 235 a že tato směrnice nemůže vycházet z článku 7 Smlouvy.

ii) V souvislosti s druhým žalobním důvodem, který předložila žalobkyně, se Rada domnívá, že Parlament, stejně jako ostatní účastníci, má sice podle článku 190 Smlouvy právo na dostatečné zdůvodnění, avšak nemůže se v tomto ohledu odvolat na žádné zvláštní právo.

V souvislosti s právním základem sporné směrnice se Rada domnívá, že právní základ nevyžaduje žádné zvláštní zdůvodnění. Jak z preambule, tak z výroku směrnice zřetelně vyplývá, že Rada zvolila správný článek Smlouvy. Nicméně vzhledem ke zvláštní povaze článku 235 musí být zřejmé, že nebylo možné použít žádný jiný článek Smlouvy. V posledním bodě odůvodnění sporné Směrnice, jejíž znění vychází z četných precedentů, Rada postupuje podle používané praxe a konstatuje, že tomu tak je.

Podle Rady je samozřejmě třeba poslední bod odůvodnění číst spolu se zbývajícím částí preambule, protože se jedná o zjištění, které vyplývá z předcházející části. Rada tvrdí, že z bodů odůvodnění jako z celku vyplývá, že cílem směrnice je udělit studentům právo pobytu, které do té doby neexistovalo a že vzhledem k tomu, že Smlouva za tímto účelem nestanoví zvláštní pravomoci, je třeba použít článek 235. To dokazuje, že Rada se domnívala, že její opatření nespadá do působnosti článku 7. Rada se v každém případě domnívá, že nebyla povinna zdůvodňovat skutečnost, že tento článek nebyl právním základem napadaného aktu, a ani nemusela zdůvodňovat zamítnutí jiných návrhů, které mohla přijmout, ale zamítla je nebo se jimi ani nezabývala.

Rada se domnívá, že její názor na to, co musí obsahovat preambule, je podpořen judikaturou Soudního dvora. Soudní dvůr odkazoval na skutkové a právní poznatky, ze „kterých instituce vycházela“ (viz výše uvedený rozsudek ze dne 26. března 1987, Komise v. Rada, bod 31), a dokonce uvedl, že není třeba podrobně specifikovat „všechny“ relevantní právní a skutkové poznatky (viz rozsudek ze dne 25. října 1984, Rijksuniversiteit te Groningen, bod 38, 185/83, Recueil s. 3623). Za těchto okolností Rada nechápe, jak bylo možné z těchto poznámek vyvodit povinnost Rady uvádět poznatky a zjištění, ze kterých při přípravě směrnice nevycházela.

Rada se domnívá, že vzhledem k tomu, že její přesvědčení týkající se nutnosti použití článku 235 Smlouvy bylo právně opodstatněné, nelze skutečnost, že své důvody vyjádřila pouze stručně, považovat za zásadní procesní chybu (viz rozsudek ze dne 30. května 1989, Komise v. Rada, bod 40, 242/87, Recueil s. 1425).

Rada na závěr zdůrazňuje, že sporná směrnice jako celek, včetně skutečnosti, že vychází z článku 235, je plně odůvodněná, a že Rada tedy splnila povinnost, kterou jí ukládá článek 190 Smlouvy.

Nizozemská vláda sdílí názor, že sporná směrnice splňuje požadavky stanovené v článku 190, které se týkají odůvodnění, jmenovitě odůvodnění právního základu.

iii) V souvislosti se třetím žalobním důvodem, který žalobkyně předložila jako alternativu, Rada v první řadě připomíná, že v rámci postupu prosté konzultace Smlouva vyžaduje, aby Rada jednala až poté, co se seznámí se stanoviskem Parlamentu, které jí bude řádně a včas sděleno. Rada je sice povinna věnovat tomuto stanovisku veškerou pozornost, kterou si zaslouží, avšak obsah tohoto stanoviska pro ni není právně závazný. V okamžiku, kdy se Rada seznámí se stanoviskem Parlamentu, případně druhým stanoviskem, v případě další konzultace, může Rada právoplatně přijmout akt, který neobsahuje žádnou ze změn, které Parlament navrhl.

Podle Rady je tedy obtížné si představit, že by Parlament, při současném respektování judikatury Soudního dvora, mohl podat žalobu na neplatnost na základě skutečnosti, že Rada zamítla jednu nebo několik změn, které jí Parlament navrhl. Pokud tomu tak je, je stejně obtížné si představit, že Parlament podá žalobu s odůvodněním, že Rada dostatečně nezdůvodnila, proč zamítla Parlamentem navrhované změny.

Rada zdůrazňuje, že pokud postup spolupráce, který je nejrozvinutější formou spolupráce mezi Radou a Parlamentem v rámci legislativního procesu, nevyžaduje, aby Rada

vysvětlovala, proč zamítla změny navrhované Parlamentem, nelze takové vysvětlení vyžadovat ani v případě prosté konzultace.

Rada se dále domnívá, že Parlament mylně chápe funkci preambule zákonného aktu, která nespočívá v přehledu původu a historie tohoto aktu. Pokud měla Rada vysvětlit, proč zamítla změny navrhované Parlamentem, měla logicky rovněž vysvětlit, proč změnila návrh Komise. Preambule by v takovém případě byly mnohem delší a výrazně by to změnilo jejich povahu a účel. Rovněž by hrozilo riziko záměny a zmatení, a zejména riziko, že bude narušena soudržnost zdůvodnění základních ustanovení.

Komise zdůrazňuje, že ustanovení článku 190 mají „univerzální“ a nikoliv interinstitucionální funkci. Rada tvrdí, že Parlament se považuje za orgán, kterému jsou přednostně adresována odůvodnění Rady, což Radu vede k domněnce, že tato odůvodnění by měla být upravena v závislosti na postojích obou orgánů v každém jednotlivém případě. Rada se domnívá, že z těchto úvah je zřejmé, že Parlament mylně chápe obecnou úlohu odůvodnění, která jmenovitě spočívá v odůvodnění aktu, který Rada skutečně přijala, přičemž toto odůvodnění musí být adresováno všem zúčastněným stranám.

V souvislosti s argumenty, které vycházejí ze vzájemné povinnosti loajální spolupráce orgánů Společenství, Rada poznamenává, že Parlament vychází z judikatury Soudního dvora týkající se dialogu mezi orgány Společenství, na kterém je založen rozpočtový postup. Jak sám Parlament ve své žalobě připouští, rámec legislativního procesu se významně liší od rámce rozpočtového procesu.

Rada se domnívá, že princip právní jistoty vyžaduje, aby se loajální spolupráce v rámci legislativního procesu projevovала plným a bezpodmínečným respektováním použitelných ustanovení Smlouvy. Pokud bychom připustili, že povinnost loajální spolupráce „doplňuje“ právní ustanovení ve vlastním slova smyslu, vytvořila by se ve vztazích mezi orgány Společenství jakási „šedá zóna“, v jejímž důsledku by orgány Společenství nikdy nemohly přesně vědět, kdy a proč jim hrozí riziko porušení práva Společenství. V případě legislativních ustanovení, která mohou ovlivňovat práva jednotlivců, je taková situace zcela nemyšlitelná. Přestože je zřejmé, že Rada musí, chce a má zájem na tom, aby její jednání umožňovalo Parlamentu plnit co nejúčinněji jeho úlohu, je nicméně třeba rozlišovat mezi politickými hledisky a právními požadavky. V opačném případě hrozí riziko oslabení práva Společenství.

Rada závěrem zdůrazňuje, že třetí žalobní důvod předložený Parlamentem nevychází z porušení pravomocí Parlamentu. Z judikatury Soudního dvora vyplývá, že tento žalobní důvod je tedy nepřijatelný.

Rada podpůrně uplatňuje, že třetí žalobní důvod je zjevně nepodložený.

V souvislosti s návrhem Parlamentu i Komise, aby byly účinky rozsudku Soudního dvora, který by případně spornou směrnici zrušil, omezeny v čase, nizozemská vláda poznamenává, že velmi silně pochybuje o opodstatněnosti tohoto návrhu.

Podle nizozemské vlády je třeba poznamenat, že případná neplatnost sporné směrnice by měla zpětný účinek *erga omnes*. Je sice pravda, že na základě čl. 174 druhého pododstavce Smlouvy může Soudní dvůr uvést, které účinky zrušeného aktu je třeba považovat za definitivně platné, avšak stále platí, že tato pravomoc je (podle znění tohoto ustanovení) výslovně omezena na nařízení. V ustálené judikatuře Soudního dvora není žádná zmínka o tom, že by Soudní dvůr mohl toto ustanovení *mutatis mutandis* uplatnit i na směrnice.

Nizozemská vláda považuje za relevantní skutečnost, že směrnice, na rozdíl od nařízení, není přímo použitelná v plném rozsahu ihned po přijetí. Právě zvláštní povaha nařízení jako přímo

použitelného nástroje vysvětluje skutečnost, že Soudní dvůr může rozhodnout o zachování některých účinků zrušeného nařízení (nebo nařízení prohlášeného za neplatné).

Nizozemská vláda dodává, že akceptování návrhů Parlamentu a Komise podaných za tímto účelem by se rovnalo protiprávnímu použití čl. 177 druhého pododstavce. Tato vláda rovněž upozorňuje, že má velké pochybnosti v souvislosti s otázkou, zda povinnost členských států, jako například povinnost, k jejímuž potvrzení Komise vyzývá Soudní dvůr, opravdu vyplývá – jak se Komise domnívá – z článku 5 Smlouvy. Připuštění takové možnosti by si v každém případě vyžadovalo rozsáhlejší opatření, než je konstatování Soudního dvora, že za daných okolností a s ohledem na prvořadost právní jistoty musí být zachovány účinky přímo použitelného aktu Společenství, které Soudní dvůr zrušil nebo prohlásil za neplatné.

Právní otázky:

¹ Žalobou podanou kanceláři Soudního dvora dne 28. září 1990 se Evropský parlament domáhal, aby byla zrušena směrnice Rady 90/366/EHS ze dne 28. června 1990 o právu pobytu pro studenty (Úř. věst. L 180, s. 30).

² Právním základem této směrnice je článek 235 Smlouvy o EHS, zatímco Komise navrhovala, aby směrnice vycházela z čl. 7 druhého pododstavce Smlouvy.

³ Na podporu své žaloby Parlament předložil tři žalobní důvody.

⁴ V první řadě se domnívá, že tím, že nevybrala přiměřený právní základ, tj. čl. 7 druhý pododstavec Smlouvy, Rada nerespektovala pravomoci Parlamentu v rámci legislativního procesu, protože toto ustanovení stanoví účast této instituce v souladu s postupem spolupráce, zatímco článek 235 vyžaduje pouhou konzultaci Parlamentu.

⁵ Jako podpurný důvod Parlament uvádí, že Rada dostatečně nezdůvodnila použití článku 235 a zbavila tak Parlament možnosti zkontrolovat, zda byly v rámci legislativního procesu zohledněny jeho pravomoci.

⁶ Jako další podpurný důvod Parlament uvádí, že Rada měla řádně zdůvodnit, proč zamítla některé návrhy změn navrhované Parlamentem.

⁷ Podrobnosti ke skutkovým okolnostem sporu, k průběhu řízení a k žalobním důvodům a argumentům účastníků řízení jsou uvedeny ve zprávě k jednání. V následující části jsou uváděny jen v rozsahu nutném pro objasnění úvah Soudního dvora.

K přípustnosti

⁸ Vláda Spojeného království tvrdí, že žaloba je nepřijatelná, protože podle judikatury Soudního dvora má Parlament právo podat žalobu pouze v případě, že Komise nesouhlasí s právním stanoviskem Parlamentu v otázce jeho pravomocí, a tato podmínka v projednávaném případě splněna nebyla.

⁹ Tento argument Spojeného království, který vychází z rozsudku Soudního dvora ze dne 22. května 1990, *Parlament v. Rada* (C-70/88, Recueil s. I-2041), musí být zamítnut. Z bodu 27 tohoto rozsudku vyplývá, že žaloba na neplatnost podaná Parlamentem je přípustná za podmínky, že se Parlament žalobou domáhá pouze zachování svých pravomocí a že je žaloba založena pouze na žalobních důvodech, které vychází z porušení těchto pravomocí.

¹⁰ Z uvedeného vyplývá, že tato žaloba, která uvedenou podmínku splňuje, musí být prohlášena za přípustnou.

K právnímu základu

11 Úvodem je třeba připomenout, že jak již Soudní dvůr rozhodl, ze znění článku 235
vyplývá, tento článek lze jako právní základ pro akt Společenství oprávněně použít
pouze v případě, že žádné jiné ustanovení Smlouvy neuděluje orgánům Společenství
pravomoc potřebnou pro přijetí dotyčného aktu (viz zejména rozsudek ze dne 26.
března 1987, Komise v. Rada, bod 13, 45/86, Recueil s. 1493).

12 Je tedy třeba přezkoumat, zda měla Rada pravomoc přijmout spornou směrnici na
základě čl. 7 druhého pododstavce, jak uplatňoval Parlament, Komise a při jednání
vláda Spojeného království, která změnila své počáteční stanovisko po vydání
rozsudku Soudního dvora ze dne 26. února 1992, Paulin (C-357/89, Recueil s. I-
1027).

13 Podle ustálené judikatury Soudního dvora musí volba právního základu pro akt
Společenství v rámci systému pravomocí Společenství vycházet z objektivních
faktorů, které může příslušný soud přezkoumat a zkontrolovat. Mezi tyto faktory
patří zejména cíl a obsah opatření (viz zejména rozsudek ze dne 11. června 1991,
Komise v. Rada, bod 10, C-300/89, Recueil s. I-2867).

14 Cílem napadnuté směrnice je udělení a regulování práva pobytu studentů, kteří jsou
státními příslušníky členského státu, dále jejich manželek a manželů a
nezaopatřených dětí, přičemž toto právo je omezeno na dobu trvání studia. Osoby
požívající tohoto práva musí veškerými dostupnými prostředky prokázat, že jsou
zapsány do uznaného vzdělávacího zařízení, aby v něm jako hlavní činnost získaly
odborné vzdělání, že mají uzavřeno nemocenské pojištění a že se nestanou zatížením
pro systém sociálního zabezpečení hostitelského státu. Od hostitelského státu obdrží
povolení k pobytu s maximální dobou platnosti jeden rok a s možností prodloužení.
Výjimky z ustanovení směrnice jsou přípustné pouze z důvodů ochrany veřejného
pořádku, bezpečnosti a zdraví. Tato směrnice neuděluje těmto zahraničním
studentům právo na studijní stipendia vyplácená hostitelským státem.

15 Jak již Soudní dvůr určil v bodě 34 výše uvedeného rozsudku v případě Raulin,
právo na rovné zacházení, co se týče podmínek přístupu k odbornému vzdělávání, se
vztahuje nejen na požadavky stanovené dotyčným vzdělávacím zařízením, jako je
zápisné, ale rovněž na všechna opatření, která mohou zabránit ve výkonu tohoto
práva. Je zřejmé, že hrozí riziko, že student přijatý k odbornému studiu se nebude
moci vzdělávacího programu účastnit, pokud nemá povolení k pobytu v členském
státě, ve kterém studijní program probíhá. Vyplývá z toho, že princip nediskriminace
v souvislosti s podmínkami přístupu k odbornému vzdělání, který vyplývá z článků 7
a 128 Smlouvy o EHS, znamená, že státní příslušník členského státu, který byl přijat
k odbornému studiu v jiném členském státě, má v této souvislosti právo na pobyt na
území tohoto členského státu po dobu studia.

16 Z uvedeného vyplývá, že sporná směrnice stanoví v oblasti působnosti Smlouvy,
konkrétně v oblasti odborného vzdělávání, na kterou je odkazováno v článku 128
Smlouvy, právní úpravu, která zakazuje diskriminaci na základě státní příslušnosti,
jak je stanoveno v čl. 7 druhém pododstavci.

17 Rada a nizozemská vláda nicméně v průběhu jednání uplatnily, že sporná směrnice
uděluje studentům právo volného pohybu srovnatelné s právem, které je uděleno
migrujícím zaměstnancům a které přesahuje rámec práva pobytu za účelem
odborného vzdělávání, a že v důsledku toho cíl a obsah sporné směrnice přesahují
rámec článku 7 Smlouvy a jako právní základ je tedy třeba použít článek 235
Smlouvy.

18 V této souvislosti je třeba zdůraznit, že základní princip čl. 7 prvního pododstavce je možné uplatnit pouze s výhradou zvláštních ustanovení stanovených Smlouvou (viz zejména rozsudek ze dne 14. července 1977, Sahulo, bod 11, 8/77, Recueil s. 1495) a že cílem čl. 7 druhého pododstavce je umožnit Radě, aby v závislosti na dotyčných právech a zájmech přijala nezbytná opatření vedoucí k odstranění diskriminace na základě státní příslušnosti v oblastech, ve kterých její pravomoci nejsou založeny na žádném ze zvláštních ustanovení, která upravují jednotlivé oblasti působnosti Smlouvy. Avšak opatření přijatá na základě čl. 7 druhého pododstavce Smlouvy se nemusí nutně omezovat na úpravu práv, která vyplývají z prvního pododstavce téhož článku, ale mohou se týkat rovněž otázek, jejichž právní úprava je nezbytná pro efektivní výkon těchto práv.

19 Dále je třeba zkonstatovat, že jednotlivé prvky (součásti) sporné směrnice jsou spojeny se skutečným výkonem práva pobytu studentů za účelem odborného vzdělávání. V této souvislosti je třeba zdůraznit, že udělení práva pobytu manželovi nebo manželce a nezaopatřeným dětem se jeví jako nezbytná podmínka efektivního výkonu práva pobytu studenta, jak je ostatně výslovně zdůrazněno v osmém bodě odůvodnění směrnice.

20 Z výše uvedeného vyplývá, že Rada byla oprávněna k přijetí sporné směrnice na základě čl. 7 druhého pododstavce Smlouvy a v důsledku toho neměla právo vycházet z článku 235.

21 V důsledku toho musí být sporná směrnice zrušena, aniž by bylo nutné přezkoumat podpůrné žalobní důvody Parlamentu.

K omezení účinku neplatnosti

22 Komise, nizozemská vláda a vláda Spojeného království žádaly Soudní dvůr, aby omezil účinky případného zrušení směrnice. Parlament výslovně uvedl, že nemá žádné námítky proti takovému omezení.

23 V této souvislosti je třeba zaprvé zdůraznit, že prosté zrušení napadnuté směrnice by vedlo k narušení výkonu práva vyplývajícího ze směrnice, a to práva na pobyt studentů za účelem odborného vzdělávání.

24 Je rovněž třeba zvážit skutečnost, že jak již vyplývá z informací předložených Soudnímu dvoru všemi účastníky řízení, zásadní normativní obsah směrnice nezpochybnily ani orgány Společenství, ani členské státy.

25 Konečně je třeba zohlednit i to, že lhůta stanovená v článku 6 k tomu, aby členské státy uvedly v účinnost právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí, vypršela dne 30. června 1992.

26 Za těchto okolností vyvstávají významné důvody související s právní jistotou a srovnatelné s důvody, které vyvstávají v případě zrušení některých nařízení, proto aby Soudní dvůr vykonal pravomoc, kterou mu výslovně uděluje čl. 174 odst. 2 Smlouvy o EHS v případě zrušení nařízení, tj. aby stanovil účinky sporné směrnice, které musí zůstat zachovány.

27 Za zvláštních okolností projednávaného případu je třeba na přechodnou dobu zachovat všechny účinky zrušené směrnice až do doby, kdy Rada tuto směrnicí nahradí jinou směrnicí, která bude vycházet z vhodného a přiměřeného právního základu.

K nákladům řízení:

²⁸ Podle čl. 96 odst. 2 jednacího řádu budou účastníku řízení, který byl ve sporu neúspěšný, uloženy k náhradě náklady řízení. Vzhledem k tomu, že Rada v řízení neuspěla, budou jí uloženy k náhradě náklady řízení. Na základě odst. 4 prvního pododstavce téhož článku ponесou Komise, vláda Nizozemského království a vláda Spojeného království, které se řízení účastnily jako vedlejší účastníci, vlastní náklady.

Z těchto důvodů

SOUDNÍ DVŮR

rozhodl takto:

- 1) Směrnice Rady č. 90/366/EHS ze dne 28. června 1990 o právu pobytu pro studenty se zrušuje.
- 2) Účinky zrušené směrnice zůstanou zachovány do doby, kdy vstoupí v platnost nová směrnice vycházející z přiměřeného právního základu.
- 3) Radě jsou uloženy k náhradě náklady řízení.
- 4) Komise a vlády Nizozemského království a Spojeného království ponесou vlastní náklady.